

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ประชาธิปไตยในโลกยุคควมสมัยกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพ
ที่หลากหลายภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จัดทำโดย นายวรวิทย์ เจนธนากุล
รหัส ๖๒๐๗๓๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตยในโลกยุคสมัยกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพ ที่หลากหลายภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

วรวิทย์ เจนธนากุล^๑

ความนำ

ในปี ๑๙๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผู้แทนประเทศสัมพันธมิตรจำนวน ๒๖ ประเทศ นำโดยประธานาธิบดี Franklin D. Roosevelt แห่งสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมกันลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสหประชาชาติ (Declaration by United Nations) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้ง “องค์การสหประชาชาติ” (United Nations) โดยต่อมาในปี ๑๙๔๕ ได้มีการลงนามใน “กฎบัตรแห่งสหประชาชาติ” (United Nations Charter) โดยประเทศสมาชิกร่วมก่อตั้งจำนวน ๕๑ ประเทศ และได้มีการจัดตั้ง “องค์การสหประชาชาติ” อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๑๙๔๕ โดยมีสถานะเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ในการจัดการกับประเด็นปัญหาทางด้านสิทธิมนุษยชนที่จะเกิดขึ้นในโลกสมัยใหม่ อาทิ สันติภาพและความมั่นคง สภาวะโลกร้อน การพัฒนาที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน การปลอดอาวุธ ภัยก่อการร้าย การสาธารณสุข ความเท่าเทียมกันทางเพศ ธรรมชาติ และประเด็นอื่นๆ^๒ ทั้งนี้ ในการเผชิญหน้าและจัดการกับประเด็นดังกล่าว สหประชาชาติจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับประเทศสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นผ่านเวทีต่างๆ อาทิ ที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น รวมถึงเป็นกลไกในการเจรจาหารือระหว่างประเทศสมาชิกที่สามารถหาข้อตกลงหรือทางออกในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันได้^๓

แม้ว่าในธรรมนูญแห่งสหประชาชาติ (UN Charter) จะไม่ได้มีการบัญญัติคำว่า “ประชาธิปไตย” ไว้ก็ตาม แต่สหประชาชาติก็ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมหลักประชาธิปไตย โดยถือว่าประชาธิปไตยเป็นแนวคิดที่เป็นสากล เป็นค่านิยมหลักของสหประชาชาติ มีความเชื่อมโยงกับหลักนิติธรรม และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยในปี ๒๐๐๕ ที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีการลงมติยืนยันนิยามของประชาธิปไตยว่าเป็น “หลักการสากลที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของตนได้อย่างเสรีในการกำหนดระบอบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของตนในทุกด้านของชีวิต”^๔ นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังได้ถูกนำไปใช้เป็นหลักสำคัญใน “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)” และได้ถูกนำไปพัฒนาใน “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง” (International Covenant on Civil and Political Rights) อันแสดงให้เห็นว่า สิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองกลายเป็นสาระสำคัญของหลัก

^๑ กรรมการบริหาร บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน), ผู้เข้าร่วมการอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ ๗

^๒ United Nations. **History of the United Nations**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/index.html>

^๓ United Nations. **Overview**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>

^๔ United Nations. **Democracy**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/democracy/index.html>

ประชาธิปไตย^๕ ดังนั้น ประชาธิปไตยและการบริหารจัดการแบบประชาธิปไตยจึงเป็นการที่สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลได้รับการเคารพ สนับสนุน และเติมเต็ม เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

บันทึกของเลขาธิการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยประชาชาติ (Guidance Note of the Secretary-General on Democracy) เมื่อปี ๒๐๐๗ ระบุว่า ประเทศสมาชิกแห่งสหประชาชาติได้มีมติร่วมกันในที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี ๒๐๐๗ (UN General Assembly Resolution A/RES/62/7) ในการคุ้มครองและสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และหลักประชาธิปไตย และตระหนักว่าหลักการดังกล่าวเป็นหลักที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นสากลและเป็นค่านิยมอันมีอาจแบ่งแยกได้ของสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามในทศวรรษที่ ๒๑ ประเทศต่างๆ ในโลกจะต้องเผชิญหน้ากับ ๓ ความท้าทายเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือ การฟื้นคืนประชาธิปไตย การรักษาไว้ซึ่งประชาธิปไตย และการพัฒนาคุณภาพประชาธิปไตย ซึ่งแนวทางในการเผชิญหน้ากับความท้าทายดังกล่าวได้ถูกนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการทำงานของสหประชาชาติ โดยถือว่าเป็น “เสาหลัก ๓ เสา” คือ สันติภาพและความมั่นคง การพัฒนา และสิทธิมนุษยชน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นหลักประกันและเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การเผชิญหน้าความท้าทายที่มีต่อหลักประชาธิปไตยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^๖

The Economist Intelligence Unit (The EIU) กล่าวว่า เป็นการยากที่จะหาฉันทามติร่วมกันเกี่ยวกับนิยามของคำว่า “ประชาธิปไตย” เนื่องจากนิยามคำดังกล่าวเป็นประเด็นที่ยังคง “ถกเถียง” กันอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่เฉพาะในแวดวงวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงในแง่ของการบริหารจัดการด้วย อาทิ การกำหนดนิยามของคำว่าประชาธิปไตยในนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น^๗ อย่างไรก็ตามแม้ว่า “เสรีภาพ” (Freedom) กับ “ประชาธิปไตย” (Democracy) จะถูกใช้แทนกันได้ แต่คำ ๒ คำดังกล่าวกลับไม่ใช่คำพ้องความหมาย (Synonym) แต่อย่างใด ซึ่งแม้จะไม่สามารถหาความที่ชัดเจนของคำว่าประชาธิปไตย แต่นักวิชาการส่วนใหญ่กลับเห็นพ้องกันว่า คุณลักษณะพื้นฐานของประชาธิปไตยอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วย รัฐบาลที่มาจากเสียงข้างมากและได้รับการยินยอมให้บริหารประเทศ การเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม การคุ้มครองสิทธิของเสียงส่วนน้อย และการเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชน^๘

อาจกล่าวได้ว่า โลกในยุคปัจจุบันแม้จะรู้จักกับคำว่าประชาธิปไตยมาอย่างยาวนานแล้ว (อาจนับตั้งแต่สมัยกรีกโบราณที่ตำราส่วนใหญ่มีการกล่าวถึงประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)) และได้มีความพยายามในการชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ แต่สิ่งที่ย้อนแย้งกันกลับปรากฏให้เห็นตามข้อเท็จจริงที่กล่าวถึงข้างต้นเกี่ยวกับความชัดเจนของนิยามความหมายของคำว่าประชาธิปไตยในบริบทสากลที่

^๕ Ibid.

^๖ United Nations. 2007. **Guidance Note of the Secretary-General on Democracy**. [Online]. [Accessed 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/pdfs/FINAL%20Guidance%20Note%20on%20Democracy.pdf>

^๗ The Economist Intelligence Unit. 2019. **Democracy Index 2018: Me too? Political participation, protest and democracy**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from:

http://www.eiu.com/Handlers/WhitepaperHandler.ashx?fi=Democracy_Index_2018.pdf&mode=wp&campaignid=Democracy2018, p. 46.

^๘ Ibid.

แสดงให้เห็นว่ายังไม่สามารถหานิยามที่แน่นอนและเป็นสากล (Universal) ของคำว่าประชาธิปไตยได้ คงมีเพียงแต่การกำหนด “ขอบเขต” ว่าประชาธิปไตยนั้นควรจะต้องประกอบด้วยอะไรบ้างเท่านั้น อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งเกี่ยวกับนิยามที่เลื่อนไหลของคำว่าประชาธิปไตยที่มีการกล่าวถึงในการบริบทสากล คือ ประชาธิปไตยมักเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเสรีและมีศักดิ์ศรี ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จะมุ่งนำเสนอให้เห็นถึงประชาธิปไตยไทยในโลกสมัยใหม่ผ่านมุมมองของ “คนอื่น” และจากนั้นจะได้นำเสนอเกี่ยวกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่มีความหลากหลาย โดยมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่า หากมุมมองประชาธิปไตยที่เป็นสากลมีตัวชี้วัดและองค์ประกอบที่หลากหลายแล้ว รัฐธรรมนูญของไทยก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบดังกล่าวผ่านการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่หลากหลายเช่นกัน

ประชาธิปไตยในโลกยุคทุนนิยม

แม้ว่านิยามของคำว่าประชาธิปไตยในบริบทสากลจะยังไม่สามารถหานิยามที่ชัดเจนได้ว่าเป็นอะไร โดยเฉพาะในโลกยุคสมัยใหม่ที่ปรากฏการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีพลวัต นั้นย่อมส่งผลให้การปกครองในระบบประชาธิปไตยคงไม่ใช่เป็นเพียง “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” อย่างที่เราเคยเข้าใจกัน แนวโน้มของประชาธิปไตยสมัยใหม่จึงไม่ได้เป็นเพียงแค่แนวคิดที่ให้นักการเมืองเอาไว้มองอย่างสวยงามเท่านั้น หากแต่ต้องเป็นแนวคิดที่สามารถสะท้อนให้เห็นในเชิงรูปธรรมผ่านข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ดังนั้น การมีตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยย่อมเป็นการพยายามทำให้แนวคิดที่เป็นนามธรรมกลายเป็นรูปธรรมมากขึ้น ประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่จึงกลายเป็นพื้นที่สำหรับการ “ถกเถียง” เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบและองค์ประกอบที่ดีที่สุดสำหรับใช้เป็นมาตรฐานประชาธิปไตยสากล

Robert Dahl ได้เสนอแนวคิด “พหุธิปไตย” (Polyarchy) ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความหมายของประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่ โดย Dahl เสนอว่า พหุธิปไตยประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ/คุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ (๑) พลเมือง (ซึ่งเป็นผู้ใหญ่) ทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้ง (๒) พลเมือง (ซึ่งเป็นผู้ใหญ่) ทุกคนมีสิทธิ/คุณสมบัติที่จะประกอบอาชีพในหน่วยงานของรัฐ (๓) ผู้นำทางการเมืองมีสิทธิที่จะแข่งขันในการเลือกตั้ง (๔) การเลือกตั้งเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม (๕) พลเมืองทุกคนมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มหรือเข้าร่วมพรรคการเมืองและองค์กรต่างๆ (๖) พลเมืองทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในทุกประเด็นทางการเมือง (๗) แหล่งข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับการเมืองได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และ (๘) นโยบายของรัฐขึ้นอยู่กับความต้องการประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง^๔

อย่างไรก็ดี การชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันเป็นของหน่วยงานที่ชื่อว่า “Freedom House” ซึ่งทำการชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ทั่วโลก จำนวน ๑๙๕ ประเทศ และ ๑๔ เขตการปกครอง โดยทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม มีเกณฑ์ในการชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยแบ่งเป็น “เสรีภาพทางการเมือง” และ

^๔ Dahl, R. 1970. *Polyarchy*. New Haven: Yale University Press.

“เสรีภาพของพลเมือง” นอกจากนี้ Freedom House ได้ชี้วัดผ่านแนวคิดประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้ง (Electoral Democracy) ซึ่งเป็นแนวคิดอย่างแคบ และถือเป็นแนวคิดที่ทำให้เข้าใจความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างง่าย และเป็นสาระสำคัญของประชาธิปไตยด้วย โดยตัวชี้วัด “ประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้ง” ของ Freedom House ประกอบด้วย (๑) ระบบการแข่งขันของพรรคการเมืองหลายพรรค (A competitive, multi-party political system) (๒) สิทธิในการเลือกตั้งของผู้ใหญ่ที่เป็นสากล (Universal adult suffrage) (๓) การเลือกตั้งจะต้องกระทำโดยลับ มีการคุ้มกันหีบเลือกตั้งที่สมเหตุสมผล และการเลือกตั้งที่ปราศจากทุจริต (๔) สาธารณชนสามารถเข้าถึงพรรคการเมืองที่สมัครรับเลือกตั้งได้ผ่านสื่อมวลชนและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม Freedom House ระบุว่า ในช่วงปี ๒๐๑๕ มี ๑๒๕ ประเทศจาก ๑๙๓ ประเทศทั่วโลกที่ถูกจัดให้เป็น “ประเทศประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้ง” แต่ประเทศเหล่านั้นมีเพียง ๘๙ ประเทศเท่านั้นที่จัดว่าเป็น “ประเทศเสรี” (Free)^{๑๐}

ขณะที่ The Economist Intelligence Unit (The EIU) ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการวิจัยและวิเคราะห์ของกลุ่ม The Economist ได้ทำการวิเคราะห์ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ทั่วโลก จำนวน ๑๖๕ ประเทศ (Independent states) และ ๒ เขตปกครอง (Territories) โดยใช้ตัวชี้วัดจำนวน ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) กระบวนการเลือกตั้งและสังคมพหุนิยม (electoral process and pluralism) (๒) สิทธิพลเมือง (Civil Liberties) (๓) รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ (the Functioning of government) (๔) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และ (๕) วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) ทั้งนี้ ทั้ง ๕ ตัวชี้วัดดังกล่าวมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสอดคล้องกันในเชิงแนวคิด อาทิ เงื่อนไขในการจัดการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรมย่อมสัมพันธ์กับเสรีภาพในทางการเมือง เป็นต้น^{๑๑}

อาจกล่าวได้ว่า นิยามประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่ อย่างน้อยจะให้ความสำคัญกับสิทธิพลเมืองว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของ “ประชาธิปไตยแบบเสรี” (Liberal Democracy) รวมถึงการหลักในการรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่หลากหลายโดยรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ รวมทั้งในธรรมนูญแห่งสหประชาชาติและกฎหมาย/สนธิสัญญาระหว่างประเทศต่างๆ อย่างไรก็ตาม สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานดังกล่าวย่อมประกอบด้วย เสรีภาพในการพูด แสดงความคิดเห็น และสื่อสารมวลชน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการรวมกลุ่มและสมาคม และสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังเป็นระบบที่พลเมืองมีเสรีภาพในการตัดสินใจทางการเมืองบนพื้นฐานของเสียงข้างมาก แต่การปกครองโดยเสียงข้างมากดังกล่าวย่อมต้องให้การรับรองสิทธิของปัจเจกบุคคลและสิทธิของเสียงข้างน้อยด้วย ระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงมีเสรีภาพในการเลือกผู้แทนและเข้าร่วมในพรรคการเมืองต่างๆ ด้วย

^{๑๐} The Economist Intelligence Unit. Ibid, pp. 46-47.

^{๑๑} Ibid.

ประชาธิปไตยไทยในโลกยุคสมัย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในการชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ทั่วโลกนั้น จะมีการกำหนดตัวชี้วัดซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งแต่ละหน่วยงานที่ทำการชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยก็จะมีเกณฑ์ในการชี้วัดแตกต่างกัน โดยในที่นี้ จะขอกกล่าวถึงการชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยจากหน่วยงานที่มีชื่อเสียงและน่าสนใจ ๒ หน่วยงาน คือ The Economist Intelligence Unit (The EIU) และ Freedom House

The Economist Intelligence Unit (The EIU) ได้จัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ทั่วโลกออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ (Full democracies) ประเทศที่มีปัญหาประชาธิปไตย (Flawed democracies) ประเทศที่มีระบอบผสม (Hybrid regimes) และประเทศที่เป็นระบอบเผด็จการ (Authoritarian regimes)^{๑๒} โดยในปี ๒๐๑๘ ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีระบอบผสม (Hybrid regime) โดยมีคะแนนรวมอยู่ที่ ๔.๖๓ และอยู่ในอันดับที่ ๑๐๖ จาก ๑๖๗ อันดับ^{๑๓} นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ของภูมิภาค คือ ภูมิภาคเอเชียและโอเชียเนีย ซึ่งประกอบด้วย ๒๗ ประเทศ พบว่า ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ ๒๐ ในขณะที่ประเทศนิวซีแลนด์ถูกจัดให้เป็นประเทศประชาธิปไตยสมบูรณ์และอยู่ในอันดับที่ ๑ และเมื่อพิจารณาข้อมูลย้อนหลัง ๑๐ ปี (ตั้งแต่ปี ๒๐๐๘) จะพบว่าในปี ๒๐๐๘ ประเทศไทยได้รับคะแนนอยู่ที่ ๖.๘๑ และลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปีจนถึงปัจจุบัน^{๑๔}

ขณะที่ Freedom House ได้จัดอันดับประเทศที่เป็นประชาธิปไตย โดยยึดโยงกับระดับ “ความมีเสรีภาพ” (Freedom) โดยพิจารณาจากการที่ปัจเจกบุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในประเทศได้หรือไม่เพียงใด และจัดอันดับประเทศต่างๆ เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศที่มีเสรี (Free) กลุ่มประเทศที่มีเสรีบางส่วน (Partly Free) และกลุ่มประเทศที่ไม่มีเสรี (Not Free) โดยในปี ๒๐๑๘ Freedom House อธิบายว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเผด็จการภายหลังจากการรัฐประหารเมื่อปี ๒๐๑๔ โดยรัฐบาลทหารได้มีการบังคับใช้กฎหมายและบริหารประเทศโดยรัฐธรรมนูญซึ่งจำกัดสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงกดดันผู้ที่มีความเห็นต่าง ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่ม “ประเทศที่ไม่มีเสรี” (Not Free) โดยได้รับคะแนน

^{๑๒} The Economist Intelligence Unit (The EIU) ได้อธิบายรายละเอียดของประเทศในกลุ่มต่างๆ ดังนี้

กลุ่มแรก ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ (Full democracies) กล่าวคือ เป็นประเทศที่มีการรับรองคุ้มครองเสรีภาพทางการเมืองและสิทธิพลเมือง รวมถึงมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย รัฐบาลมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สื่อมวลชนมีเสรีและหลากหลาย รวมถึงมีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพและองค์กรตุลาการเป็นอิสระ

กลุ่มที่สอง ประเทศที่มีปัญหาประชาธิปไตย (Flawed democracies) กล่าวคือ เป็นประเทศที่มีการเลือกตั้งอย่างเสรีและเป็นธรรม แต่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดเสรีภาพของสื่อมวลชน และการรับรองสิทธิพลเมือง รวมถึงมีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดการภาครัฐ วัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังไม่พัฒนา และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ

กลุ่มที่สาม ประเทศที่มีระบอบผสม (Hybrid regimes) กล่าวคือ เป็นประเทศที่มีการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยเสรีและเป็นธรรม มีรัฐบาลที่กดขี่พรรคการเมืองฝ่ายค้านและผู้เห็นต่าง และมีสภาพปัญหาความอ่อนแอในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับประเทศในกลุ่มที่สอง รวมถึง มีการทุจริตและมีหลักนิติธรรม และภาคประชาสังคมที่อ่อนแอ มีการละเมิดเสรีภาพของสื่อมวลชน และกระบวนการยุติธรรมไม่เป็นอิสระ

กลุ่มที่สี่ ประเทศที่เป็นระบอบเผด็จการ (Authoritarian regimes) กล่าวคือ เป็นประเทศที่ไม่มีพรรคการเมืองที่หลากหลาย มีการปกครองโดยผู้นำเผด็จการ มีหน่วยงานที่เป็นประชาธิปไตยแต่ไม่มีความสำคัญเท่าที่ควร การเลือกตั้งแม้จะมีแต่ก็ไม่เป็นไปโดยอิสระและเป็นธรรม มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนสื่อมวลชนถูกควบคุมโดยรัฐหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจ และปราศจากซึ่งองค์กรตุลาการที่เป็นอิสระ

^{๑๓} โปรดดูรายละเอียดของคะแนนในตัวชี้วัดต่างๆ ที่ The Economist Intelligence Unit. Ibid., p. 38. ประเทศในอาเซียน ได้แก่ มาเลเซียถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ ๕๒ โดยถือเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยมีปัญหา

^{๑๔} Ibid., p. 43.

๓๐ จาก ๑๐๐ คะแนน และเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ ๒ เกณฑ์ที่ใช้เป็นตัวชี้วัด คือ สิทธิทางการเมือง (Political Rights) และสิทธิพลเมือง (Civil Liberties) พบว่า สิทธิทางการเมืองของประเทศไทยมีน้อยมากจนถึงไม่มีเลย (ระดับ ๗/๗) ส่วนสิทธิพลเมืองของประเทศไทยอยู่ในระดับเกือบมีน้อย (ระดับ ๕/๗) โดยในการพิจารณาสิทธิทางการเมืองนั้นพิจารณาจาก กระบวนการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาล ขณะที่การพิจารณาสิทธิของพลเมืองจะพิจารณาจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และความเชื่อ สิทธิในการรวมกลุ่มเป็นสมาคมและองค์กร หลักนิติธรรม และสิทธิส่วนบุคคล^{๑๕}

จะเห็นว่า หากพิจารณาจากข้อมูลการชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยจะพบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ไม่ดีเท่าที่ควร กล่าวคือ เป็นทั้งประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบผสม (Hybrid regime) และเป็นประเทศที่ไม่มีเสรี (Not Free) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะตัวข้อมูลเชิงสถิติก็จะพบว่า ผลการชี้วัดดังกล่าวจะขัดแย้งกับข้อเท็จจริงของประเทศไทยที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งส่วนหนึ่งของรายงานของ Freedom House ก็ให้การยอมรับในประเด็นเรื่องสิทธิของปัจเจกบุคคล โดยมีการระบุถึงสิทธิและเสรีภาพที่หลากหลาย อาทิ ประชาชนมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกที่อยู่อาศัย เว้นแต่ในพื้นที่ที่รัฐบาลกำหนดว่าเป็นพื้นที่ขัดแย้งเท่านั้น หรือสิทธิในทรัพย์สินและการทำธุรกิจได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย เว้นแต่ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและองค์กรอาชญากรรม หรือสตรีมีสิทธิตามกฎหมายเท่าบุรุษ หรือสิทธิในความเท่าเทียมกันทางโอกาสและเสรีภาพในทางเศรษฐกิจที่ยังมีความแตกต่างกันระหว่างคนไทยและคนต่างด้าว ซึ่งรัฐบาลกำลังพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว^{๑๖}

จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ในภาพรวมแล้วประเทศไทยจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ไม่ได้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ แต่ในบางแง่มุมดังกล่าวก็ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศว่ามี การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอยู่หลายประการ ซึ่งการทำความเข้าใจการรับรองสิทธิและเสรีภาพที่หลากหลายย่อมทำให้เห็นถึง “ความเป็นประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ” ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

รัฐธรรมนูญไทยกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพที่หลากหลาย

หากพิจารณานิยามของประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อที่ผ่านมาจะเห็นว่าการที่ประเทศใดๆ จะได้รับการยอมรับให้เป็นประเทศประชาธิปไตยหรือได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยหรือไม่นั้น อาจพิจารณาได้จากการที่ประเทศดังกล่าว (โดยหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจ) ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนหรือไม่อย่างไร ซึ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวอาจจัดกลุ่มได้หลักๆ ออกเป็น “สิทธิทางการเมือง” และ “สิทธิพลเมือง” ซึ่งสิทธิและเสรีภาพทั้ง ๒ ประการดังกล่าว ก็เป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองโดยประเทศสมาชิกแห่งสหประชาชาติทุกประเทศ

^{๑๕} Freedom House. 2019. *Freedom in the World 2019: Thailand*. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/thailand>

^{๑๖} Ibid.

สำหรับประเทศไทย ในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกแห่งสหประชาชาติก็ได้ให้การรับรองกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ^{๑๓} นอกจากนี้ สารสำคัญของารรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยในชั้นของการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้น นายมีชัย ฤชุพันธ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในการยกร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหลายภาคส่วน รวมทั้งได้นำเอาความรู้และประสบการณ์จากกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแต่ละคน ตลอดจนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับในอดีตมาประมวลเพื่อเป็นร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย อาทิ การบัญญัติคำว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าหากกฎหมายนั้นไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพไว้จะทำให้สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้หรือไม่ โดยกรณีศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วถึงจะยังไม่มีกรบัญญัติกฎหมายดังกล่าวไว้แต่ก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ดังนั้น ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๒๕ วรรคสองว่า “สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกรตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ”^{๑๔}

การรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น ปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา ๒๕ - ๔๙ ซึ่งถือว่าเป็นหมวดที่มีความสำคัญหมวดหนึ่งในรัฐธรรมนูญ โดยที่มาของหมวด ๓ มาจากหลักที่ได้วางไว้ในหมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๔ ที่บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” นอกจากนี้ บทบัญญัติที่รับรองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวยังสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี ไม่ว่าจะเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

^{๑๓} ปัจจุบันประเทศไทยเป็นภาคีสันติสัญญาระหว่างด้านประเทศด้านสิทธิมนุษยชนภายใต้สหประชาชาติ จำนวน ๗ ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRC) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD)

^{๑๔} คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. ๒๕๖๑. สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจรัฐธรรมนูญแก่สื่อมวลชน, น. ๓.

(ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) เป็นต้น^{๑๙}

ทั้งนี้ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้แก่ การรับรองสิทธิเสรีภาพและการใช้สิทธิทางศาล (มาตรา ๒๕) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา ๒๖) สิทธิเสรีภาพได้รับการรับรองอย่างเท่าเทียมกัน (มาตรา ๒๗) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (มาตรา ๒๘) สิทธิของต้องหาในคดีอาญา (มาตรา ๒๙) การห้ามการเกณฑ์แรงงาน (มาตรา ๓๐) เสรีภาพในการนับถือศาสนา (มาตรา ๓๑) สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว (มาตรา ๓๒) เสรีภาพในเคหะสถาน (มาตรา ๓๓) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (มาตรา ๓๔) เสรีภาพในการเสนอข่าวสาร (มาตรา ๓๕) เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร (มาตรา ๓๖) สิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก (มาตรา ๓๗) เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ (มาตรา ๓๘) การห้ามการเนรเทศหรือการห้ามเข้าราชอาณาจักร (มาตรา ๓๙) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ (มาตรา ๔๐) สิทธิในข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (มาตรา ๔๑) เสรีภาพในการรวมกลุ่ม (มาตรา ๔๒) สิทธิชุมชนในการส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา ๔๓) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ (มาตรา ๔๔) เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง (มาตรา ๔๕) สิทธิของผู้บริโภค (มาตรา ๔๖) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ (มาตรา ๔๗) สิทธิสตรีและผู้สูงอายุ (มาตรา ๔๘) และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (มาตรา ๔๙)

ในมุมมองของภักดิ์ คำพิทักษ์ เห็นว่า สิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ นั้น เปรียบได้กับคนที่มิมี ๒ ขา ซึ่งหากขาดขาใดขาหนึ่งก็จะเดินได้ไม่สะดวก โดยขาข้างหนึ่ง คือ บทบัญญัติของหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา ๒๕ - ๔๙ ส่วนขาอีกข้างหนึ่ง คือ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่มาตรา ๕๑ - ๖๓ ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติใหม่ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และให้สิทธิแก่ประชาชนในการติดตาม เรังรัด และฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์ในเรื่องนั้นๆ ตามสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญด้วย^{๒๐}

อาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงการรับรองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่หลากหลาย เป็นไปตามหลักการสากลที่ว่า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด และมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งหลักการดังกล่าวหมายความว่า การรับรองสิทธิเสรีภาพดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับ และข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องกระทำโดยตราเป็นกฎหมาย นอกจากนี้ จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างของถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา หรือความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งการใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นและความ

^{๑๙} เฟิงอ๋าง, น. ๓๗

^{๒๐} เฟิงอ๋าง, น. ๔๑ - ๔๓.

มันคงปลอดภัยของรัฐ^{๒๑} ยิ่งไปกว่านั้น นอกจากการรับรองสิทธิเสรีภาพที่หลากหลายแล้ว รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนหรือชุมชนในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองจากการกระทำหน้าที่ของรัฐด้วย โดยให้สิทธิแก่ประชาชนและชุมชนในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๕๑ ในกรณีที่รัฐมิได้ดำเนินการตามหน้าที่เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์ รวมถึงกรณีที่มีการกระทำของรัฐที่ละเมิดสิทธิของประชาชน ผู้นั้นก็สามารยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นอกจากจะรับรองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักการสากลแล้ว ยังได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวเอาไว้ด้วย ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์ที่มุ่งหมายให้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวได้รับการรับรองและคุ้มครองได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

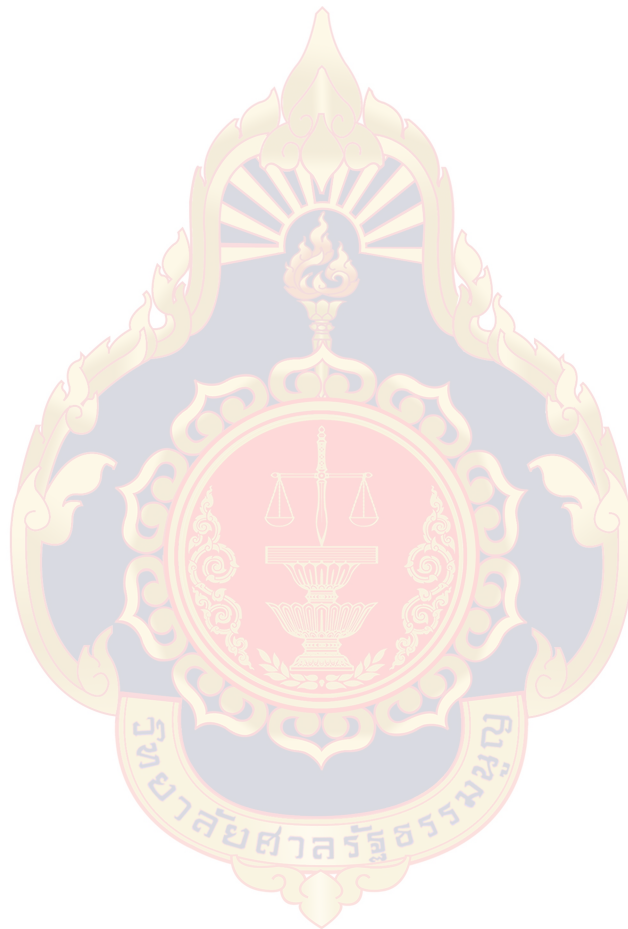
คงเป็นการยากที่จะกล่าวว่า “ประชาธิปไตย” คืออะไร นั่นอาจเป็นเพราะการที่พื้นฐานของคำว่า “ประชาธิปไตย” นั้น มีที่มาจากแนวความคิดและประสบการณ์ของนักคิดที่หลากหลาย ซึ่งธรรมชาติของแนวคิดย่อมมีลักษณะที่เป็น “พลวัต” ที่มีการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา และโดยธรรมชาติของการเป็นแนวคิดนี้เอง เมื่อผนวกเข้ากับอิทธิพลของโลกในยุคสมัยใหม่ก็ยิ่งทำให้พลวัตของนิยามของคำว่า ประชาธิปไตยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี คงเป็นการไม่ผิดเสียทีเดียวที่จะกล่าวว่า เนื้อแท้ของประชาธิปไตย นั่นคือ การให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งไม่ว่าองค์ประกอบของประชาธิปไตยจะมีมากมายเพียงใดก็ตาม แต่หากพิจารณาถึงองค์ประกอบที่ถูกสร้างขึ้นก็จะเห็นว่า ประชาธิปไตยจะให้การรับรองและคุ้มครองบุคคลทุกคนบนพื้นฐานที่ทุกคนต่างมี “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เฉกเช่นเดียวกัน

อิทธิพลของโลกยุคอนุสมัย ไม่เพียงแต่ทำให้แนวคิดประชาธิปไตยเปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น หากแต่ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้แนวคิดประชาธิปไตยแผ่ขยายออกไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก แต่กระนั้นปัญหาที่ตามมาก็คือ แนวคิดประชาธิปไตยแนวคิดใดที่ถือได้ว่าเป็น “มาตรฐาน” ที่ทุกประเทศควรจะต้องใช้เป็นต้นแบบในการนำไปปรับใช้ในการปกครองประเทศ ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงของปัญหาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นจากผลสำรวจ/ผลการประเมินจากตัวชี้วัดที่ถูกสร้างขึ้นโดยชาติมหาอำนาจซึ่งสถาปนาตนเองว่าเป็นต้นแบบของประชาธิปไตย การชี้วัดมาตรฐานประชาธิปไตยของแต่ละประเทศผ่านตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นมานั้น จึงเป็นเหมือนการใช้ไม้บรรทัด ทาบลงไปบนพื้นผิวที่ต่างชนิดกัน โดยมุ่งหมายให้สิ่งที่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดจะต้องปรับเปลี่ยนมาใช้รายละเอียดที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

สำหรับประเทศไทย การรับรองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้นมีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งหากพิจารณาถึงสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญไทยแต่ละฉบับ (โดยมิพักต้องสนใจข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ) ก็จะทำให้เห็นว่า การรับรองสิทธิเสรีภาพดังกล่าว สอดคล้องกับหลักการสากลในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) รวมถึงพันธกรณีระหว่าง

^{๒๑} เฟิ่งอ่าง, น. ๓๘

ประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติหลายฉบับ ซึ่งหากจะกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีมาตรฐานในการ
รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือไม่ ก็คงกล่าวได้อย่างง่ายๆ ว่า “มี”
ในสาระสำคัญ แต่หากพิเคราะห์กันในรายละเอียดอย่างเช่นกรณีที่ผลสำรวจของ Freedom House ทำการ
สำรวจตัวชี้วัดทางด้าน “สิทธิทางการเมือง” และ “สิทธิพลเมือง” ก็อาจจะทำให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมี
ปัญหาในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในเชิงรายละเอียดอยู่หลายจุด ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับว่า มาตรฐาน
ในการชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยในโลกยุคновสมัยจะให้ความสำคัญกับมาตรฐานประชาธิปไตยใน
“สารัตถะ” หรือ “รายละเอียด”

บรรณานุกรม

คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ.

๒๕๖๑. **สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจรัฐธรรมนูญแก่สื่อมวลชน.**

Dhal, R. 1970. **Polyarchy**. New Haven: Yale University Press.

Freedom House. 2019. **Freedom in the World 2019: Thailand**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/thailand>

The Economist Intelligence Unit. 2019. **Democracy Index 2018: Me too? Political participation, protest and democracy**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: http://www.eiu.com/Handlers/WhitepaperHandler.ashx?fi=Democracy_Index_2018.pdf&mode=wp&campaignid=Democracy2018.

United Nations. **History of the United Nations**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/index.html>

United Nations. **Overview**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>

United Nations. **Democracy**. [Online]. [Accessed on 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/democracy/index.html>

United Nations. 2007. **Guidance Note of the Secretary-General on Democracy**. [Online]. [Accessed 21 May 2019]. Available from: <https://www.un.org/en/pdfs/FINAL%20Guidance%20Note%20on%20Democracy.pdf>
